

KONEČNĚ MINISTR, KTERÝ S NÁMI KOMUNIKOVAL

Školské asociace hodnotí práci Marcela Chládky

Co se Marcelu Chládkovi za dobu jeho působení v čele ministerstva školství podařilo, a co by měl naopak jeho nástupce či nástupkyně udělat jinak? Na to jsme se zeptali představitelů několika školských asociací.

Ludmila Šprachtová, členka vedení Asociace předškolní výchovy

Panu ministrovi Marcelu Chládkovi se podařilo více zviditelnit význam předškolního vzdělávání. Za pozitivní považují podporu logopedické prevence v mateřských školách a pokus o vytvoření podmínek ke zvýšení bezpečnosti ve školách.

Jeho nástupci bych doporučila zamítnuti návrhu povinného posledního ročníku mateřské školy, dále snížení úvazků přímé vzdělávací práce ředitelky mateřských škol. Zavádět by se neměla ani digitalizace výuky na prvním stupni základní školy. K tomu mu přeji hodně energie, chuti do práce a komunikace s pedagogy.

Hana Stýblová, Asociace ředitelů základních škol

Panu Chládkovi se podařilo navázat a dále posunout reformu financování regionálního školství, i když již nebyl čas ji dotáhnout do očekávaného konce. Podařilo se mu také navýšit platy v regionálním školství.

Byly vytvořeny strategické materiály – Dlouhodobý záměr vzdělávání, na jehož základě nyní končí práce například na Akčním plánu pro inkluzivní vzdělávání.

Podařilo se mu prosadit několik velmi důležitých změn v novelách školského zákona. V souvislosti s tím musím konstatovat, že pan ministr Chládek vždy naslouchal problémům z praxe škol a snažil se je řešit.

Podařilo se například prosadit pilotní ověřování přijímací zkoušky jako součásti přijímacího řízení na střední školy s maturitní zkouškou. Začalo se pracovat na Minimálním standardu bezpečnosti. Řešily se stravovací podmínky ve školách a potřeba sportovních žáků ve školách i v době mimo vyučování.

Kladně musím hodnotit i téměř pravidelné setkávání M. Chládky s představiteli významných profesních asociací. Bohužel, nepodařilo se prosadit změnu v postavení ředitele základní školy v systému vzdělávání.

Jeho nástupce by měl na jeho práci navázat a pokračovat v nastavených změnách – viz nedávno předložené Reformní kroky, které jsou nyní v připomínkovém řízení. To znamená dokončit reformu financování regionálního školství, zavést do škol karierní systém, postupně zavést inkluzivní vzdělávání atd. K tomu však bude muset přesvědčit čelné představitele státu, že školství je důležité nejen v době psaní programového prohlášení vlády, ale po celé volební období, protože bez finančních prostředků nelze nezbytné změny provést.

Nevím, jaká pravidla by měl nový ministr měnit, ale vím, co určitě ne – diskuzi s pedagogickým terénem.

Jiří Stárek, Asociace základních uměleckých škol

Bez ohledu na osobu Marcela Chládky pokládám neustálé odvolávání ministrů školství za mimořádně škodlivý jev, který vzdělávání v Česku škodí možná daleko více než nejrůznější, často splašené nápady jednotlivců, které jsou na MŠMT ráno navrženy, aby byly večer korigovány. Marcel Chládek byl jedním z mála ministrů, který se na svou funkci dlouho a pečlivě připravoval. Jeho nástup tak vzbuzoval naději, že MŠMT může být nositelem promyšlené koncepce s dlouhodobou vizí. Ke spolupráci přizval odborníky (a to nejen z Finska, které má v oblasti vzdělávání v Evropě značné renomé). I jeho slova o tom, že je třeba navázat na předchůdce (ministra Petra Fialu) a podpořit Strategii vzdělávání 2020, dotáhnout problematiku vysokých škol, zasadit se o nastavení motivace učitelů zavedením Karierního řádu atd., dávala dobré vyhlídky, že nastane období kontinuity v odbornosti, tedy stabilní prostředí. Podobně jako se na politiky (vládu) obrazení podnikatelé s požadavkem „stabilního prostředí“ (na příklad v oblasti daní), tak i pedagogická veřejnost se už dlouho domáhá předvídatelného prostředí, ve kterém se ví, co je možné od koho čekat. Ani sebelepší strategický dokument (Strategie 2020) totiž nemá schopnost, aby se sám v praxi realizoval. K vyjádření předsedy vlády,

že odvolává „nejlepšího ministra školství za posledních deset let“ za jakési prohřešky v chování k zaměstnancům na MŠMT, mohu uvést jen citát amerického podnikatele a spisovatele Maxe de Pree: „Vynikajícího lídra nejlépe poznáte, když se pozorně podíváte na ty, které vede.“

Vladimír Kolder, předseda Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska

Podařilo se nastartovat diskuzi nad palčivými problémy, které jsou dlouhodobě v Česku neřešeny. Protože osobně tíhnu více k odbornému vzdělávání, považuji za přínosné, že se podařilo výrazně upozornit na problémy související s velkým nedostatkem technicky vzdělaných obyvatel. Jsem rád, že se ministrovi podařilo výrazně zapojit do hry zaměstnavatelské organizace typu Svaz průmyslu a dopravy, Hospodářská komora apod. Nesdílím názor, že tyto aktivity, které pan Chládek nastartoval, jsou výsledkem tlaku nějaké lobby, jak mu podsouvají zástupci inklinující k všeobecnému vzdělávání.

Jako účastník kulatých stolů jsem uvítal i nastartování kroků vedoucích k úpravě stávající vzdělávací nabídky mnoha oborů realizací jakési nové, menší kurikulární reformy, jejímž výsledkem bude snížení počtu RVP a vznik „kmenových“ RVP pro příbuzné obory. Žáci tak budou mít možnost se rozhodnout pro konkrétní obor až ve vyšších ročních středněškolského studia.

V oblasti připravované reformy financování regionálního školství se mi zamlouvala myšlenka odděleného financování obecních škol od škol středních. Správné také bylo, že ministr poukázal na výrazné podfinancování regionálního školství – všechny zamýšlené kroky typu zvýšení mezd pedagogických a nepedagogických pracovníků, karierní řád, inkluze apod. nelze bez přidělení dalších peněz do rozpočtu kapitoly 333 skutečně řešit. Líbil se mi také odpor Marcela Chládky proti nespravedlivému napadení Česka neziskovými organizacemi všeho typu ve vztahu přístupu k žákům různých minorit, protože jsem přesvědčen, že situace v terénu je diametrálně odlišná od obsahu těchto zpráv.

A co se mi nelíbilo? Byla to celá řada problematických věcí, které naše Sdružení připomínkovalo v rámci reformy financování regionálního školství nebo inkluze,

jako takové, kdy již realizované kroky a kroky plánované zcela rozbíjejí systém, který docela dobře fungoval. A pokud někdy selhal, tak se nejednalo o systémové selhání, ale o selhání jedince.

Musím také připomenout, že jako předseda SSSČMS jsem byl spolu se svými kolegy značně překvapen cíleně a hlavně nečekaně vedeným útokem proti soukromým a církevním školám v oblasti financování na přelomu června a července loňského roku. Jsem rád, že jsme v následujícím období došli ke konsenzu, zklidnili situaci a průběžně vedli jednání, jak v této oblasti pokračovat dále.

Kromě této zásadní připomínky k práci pana ministra Chládky mám výtky k některým opatřením v oblasti nepedagogické činnosti škol, jako například k zákazu sladkostí na školách, o kterém se vlastně dodnes neví, jak má být v praxi realizován. Jako představiteli odborných škol se mi nelíbí kroky vedoucí k ustanovení povinné maturity z matematiky, které problém nepopularity matematiky mezi žáky nevyřeší. Postižení tímto opatřením budou především žáci odborných škol, u nichž v rámci platných RVP a vzdělávacích cílů těchto RVP na výstupu již nelze zvyšovat počty hodin výuky matematiky. Poslední z věcí, kterou bych chtěl zmínit, je povinný registr učitelů,

ve kterém spatřuji pouze další byrokratickou zátěž pro školy. Při jednáních našeho Sdružení vyplynula celá řada dalších třecích bodů či různých pohledů na navrhovaná řešení, ale protože ta nebyla dotažena do konce a není jasné, jak bude MŠMT pod novým vedením postupovat dále, nebudu se o nich zmiňovat.

Jiří Zajíček, předseda Unie školských asociací ČR – CZESHA

Odvolání Marcela Chládky považuji za velmi nešťastné zejména z pohledu probíhajících reforem, u kterých je podle mého názoru důležité zachovat kontinuitu. Časté změny a nejistota ve školách nepůsobí pozitivně na stabilitu systému. Nutnost či opodstatněnost tohoto kroku nechci komentovat, nemám k tomu dostatek informací a také mi to nepřísluší.

Komunikace s ministerstvem školství byla v minulých měsících velmi dobrá, pan ministr se snažil diskutovat a naslouchat. Účastnil se osobně celé řady jednání ať již na půdě MŠMT, či na jednáních profesních asociací. Důležitá byla zejména jeho znalost problematiky a snaha o řešení mnoha neduhů, které české školství trápí. Bylo odvedeno mnoho práce, ale mnoho je ještě nutné dokončit. Za podstatné problémy považuji zejména připravova-

nou reformu financování regionálního školství, implementaci kariérního systému učitelů, a zejména zajištění dostatečných finančních zdrojů pro tyto změny. Dále zde jsou důležité otázky jako přijímací zkoušky do maturitních oborů vzdělávání, kde úspěšně proběhla v tomto roce pilotáž centrálně zadaných testů, či připravovaná změna ve společné části maturitní zkoušky a zavedení povinné zkoušky z matematiky u většiny oborů vzdělávání. Zásadní je také otázka hodnocení kvality ve vzdělávání. Tyto reformy však vyžadují poměrně mnoho času a každá změna ministra znamená pochopitelně zpomalení celého procesu.

Jiří Kuhn, předseda Asociace ředitelů gymnází ČR

Nového ministra čeká personální stabilizace úřadu a boj o finance. Nahradit odcházející či již odešlé zkušené pracovníky nebude jednoduché. Stejně tak bude zajímavé pozorovat, jak se vypořádá s nejrůznějšími tlaky a zájmovými skupinami, jichž je ve školství nemálo.

Vhodná by byla inventura toho, co bylo započato. Běží celá řada kulatých stolů, jejichž výsledky nebyly v mnoha případech brány při rozhodování v potaz. Týká se to přijímacích zkoušek, maturitní zkoušky apod. V podstatě před dokončením je příprava kariérního systému. V těchto oblastech je dle mého možné pokračovat a bylo by chybou nenavázat. To, co se již spravit nepodaří, je dlouhodobý záměr vzdělávání, který byl už schválen vládou. V oblasti financí je nutné dostat do rozpočtu zejména mzdové prostředky, aby se učitelé nekrčili na chvostu pomyslného platového žebříčku profesí, pro jejichž výkon je nutné vysokoškolské vzdělání. V této oblasti novému ministrovi moc šancí na úspěch nedávám, ale budu moc rád, když se zmýlím.

Za nejobtížnější úkol však považuji reformu financování regionálního školství. Na tomto problému si vylámalo zubu již několik předchozích ministrů. Hledání funkčního systému je úkol srovnatelný s kvadraturou kruhu. Rozpracovaná podoba se mi podle dostupných informací příliš životaschopná nezdá. Samostatnou kapitolou je i vypořádání se s čerpáním evropských peněz. Zjednodušení čerpání a jejich rozumné zacílení na potřeby škol, to je také nelehký úkol. Vůbec komunikace s EU zabere asi ministrovi více času, než by si přál...

Karel Štix, předseda Asociace zdravotnických škol ČR

Aktivně začala naše asociace spolupracovat s tehdejším senátorem Marcellem Chládkem již na podzim roku 2012. Pan senátor pomohl při organizování a medializaci petice za zachování vyšších odborných škol, která byla podpořena veřejným slyšením v senátu na podzim roku 2013. ▶

► Jak zástupci Asociace VOŠ, tak i Asociace zdravotnických škol věřili v „dotažení“ svých požadavků v době, kdy se M. Chládek stal ministrem školství. Postupem času jsme se přesvědčili, že ani dosud razantní ministr Chládek nebude mít sílu prosadit zamýšlené změny do legislativní podoby proti lobbistickým skupinám.

Můj osobní názor je, že se rozměnil v mnoha navrhovaných změnách počínaje problematikou mateřských škol, přijímacích a maturitních zkoušek na středních školách, přes zákon o VŠ a konče zaváděním inkluzivního vzdělávání, financováním regionálního školství nebo podporou dotací do sportu. V každém případě patřil k několika málo ministrům, kteří chtěli učitelé pomoci. Oproti jeho předchůdcům oceňuji jeho komunikativnost a ochotu diskutovat. Vzhledem k tomu, že za mého působení ve funkci ředitele školy byl ministr Chládek již jedenáctým v pořadí, nevěřím, že se podaří jeho následníkovi ve zbývajícím čase do voleb cokoli zásadního změnit.

Otakar Březina, Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru

Padlo mnoho slibů či témat, která bych osobně uvítal (povinné přijímací zkoušky, reforma financování, zdravá strava, inkluze...), ale mám pocit, že jich bylo mnoho, a nemnoho se realizovalo. Povinné přijímačky se po prvním pilotním ověření rozplynuly, reforma financování v nedohlednu. Plošné inkluzivní vzdělávání a rušení speciálních škol považuji za nešťastné. Nápady typu «tablet každému prvňáčkově» mi také nepřipadají příliš smysluplné i v rozporu s názory odborníků na první stupeň ZŠ. Co je dle mého názoru nejhorší rozhodnutí, je povinná maturitní zkouška z matematiky, která prohloubí problémy odborných škol – bude se maturovat již ze šesti předmětů! (viz str. 23, pozn. red.)

Pavla Baslerová, předsedkyně Asociace pracovníků speciálněpedagogických center

Ministr M. Chládek za dobu svého působení přišel s řadou nápadů. Bohužel často šlo jen o nápady – a otázkou zůstává, nakolik nabízely řešení skutečných problémů a potřeb našeho školství. Příkladem může být návrh povinného vzdělávání v posledním roce předškolní docházky. Opatření správně míří na připravenost části dětí na školní docházku, ale obávám se, že přinese školám (včetně mateřských) z velké části jen problémy s neomluvenou absencí. Systematická podpora dětí před nástupem do prvních tříd je jistě potřebná, ale nedá se úspěšně realizovat bez podpory – a povinností, které jsou cíleny nejen na dítě, ale na celou jeho rodinu.

Rozumným krokem (je otázka, zda z dílny pana ministra) je prosazení novely

§ 16 školského zákona, která legalizuje podporu (včetně finanční) skupin žáků, jež dnes stojí mimo systém financování vzdělávání. Tedy žáků dlouhodobě či vážně nemocných, žáků s oslabením kognitivního výkonu či žáků se sociálním znevýhodněním. Samotná dílce zákona však nezmůže nic, pokud ji nebude provázet kvalitní systém legislativní, organizační, a zejména finančního zajištění podpůrných opatření pro žáky přímo ve školách.

Novela zákona přináší nové nároky na školská poradenská zařízení (pravidelná diagnostika podpůrných opatření, zvýšená frekvence komunikace se školami i zákonnými zástupci...). To při současném počtu pracovníků školských poradenských zařízení není zřejmě možné zajistit.

O to smutnější je fakt, že se pana ministra nepodařilo přesvědčit o nutnosti zařadit do kariérního systému učitelů i poradenské pracovníky (prý by pak chtěli třeba i vychovatelé...). Těžko pak asi můžeme čekat zájem zkušených speciálních pedagogů o práci v SPC a PPP, když jim systém, který po nich vyžaduje vysokou erudovanost a připravenost radit učitelům, nenabízí možnost kariérního růstu.

Zkrátka, snaha možná byla, ale ta, jak ve škole víme, ne vždy stačí...

Miloš Pícek, předseda Asociace náhradní výchovy

Pro Asociaci náhradní výchovy byl pan ministr M. Chládek především obrovsky komunikativním člověkem. Lze bez nadsázky říci, že v případě jakéhokoliv závažného problému lidí z dětských domovů, dětských domovů se školou, výchovných či diagnostických ústavů nás vždy dokázal obratem ruky přijmout, vyslechnout a problém následně velmi rychle řešit. V tak tradičním a konzervativním prostředí, jakým školství bezesporu je, lze těžko dosáhnout změn ze dne na den. Přesto se panu M. Chládkovi povedlo za dobu jeho působení na MŠMT dokončit a zavést ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání standardy pro zařízení ústavní výchovy. Jsou zatím ve formě metodického pokynu, ale jejich spuštění znamená velký pozitivní přínos pro naše zařízení a také splnění toho, na čem si řada předchozích ministrů a jejich týmů „vylámala zuby“. Velmi důležitým pozitivním prvkem názoru a následných aktivit pak bylo jasné stanovisko pana M. Chládky ve věci zachování zařízení pro výkon ústavní výchovy v gesci MŠMT, kde je prokazatelně zajištěno velké množství dětí vycházejících z dlouhodobých tradic, umocněných vysokou úrovní vzdělanosti a zkušeností lidí, kteří se o děti starají.

Od nového ministra potom očekáváme velmi vstřícné, ale také silné stanovisko při jednání o sjednocení systému ústavní výchovy v ČR. Očekáváme i hájení zařízení

pro ústavní výchovu v rezortu MŠMT tak, jak to činili všichni předchozí ministři bez ohledu na stranickou příslušnost. Naše zařízení totiž zcela bezpochyby do školství patří.

Soňa Baldrmannová, předsedkyně Asociace pracovníků pedagogicko-psychologických poraden

Povedlo se rozpochybovat debatu o potřebě přípravných tříd, tedy o funkčnosti a přístupu pro děti, které potřebují podporu pro vyrovnání svého vývoje. Podařilo se také dotáhnout schválení novely školského zákona, § 16, který znamená odlišný pohled na vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Aktivně pracoval na tématu maturitních zkoušek, vedl jednání o navyšování finančních prostředků do školství.

Do budoucna je nutné koncepčně uvažovat o celém školském systému a důsledně přitom implementovat názory a postoje odborné veřejnosti do právních norem. Zaměřit se na předškolní a základní vzdělávání v regionech, mj. na zajištění finančních podmínek při podpoře inkluze ve všech typech škol.

Tomáš Zima, předseda České konference rektorů

Co se týká problematiky vysokého školství, chtěl bych ocenit přístup pana ministra Chládky a jeho korektní jednání v otázce přípravy novely vysokoškolského zákona, která – po osmi letech práce a výměny řady ministrů a týmů – dospěla do druhého čtení v poslanecké sněmovně. Ministr Chládek se pravidelně účastnil jednání ČKR, naslouchal problémům českého vysokého školství a řešil je.

Více snahy z jeho strany bych uvítal u prosazování matematiky, neboť ta spolu s latinou rozvíjí a trénuje logické myšlení, které je obecně potřeba pro běžný život. Těž se v médiích objevovaly negativní diskuze na téma domácího vzdělávání v základním školství. Asi za ne zcela úspěšný na základě mediálních výstupů lze též zmínit požadavek na povinné předměty, kvůli kterým některé školy budou muset rušit předměty nepovinné.

Jakub Fischer, předseda Rady vysokých škol

Panu ministrovi se podařilo s reprezentací vysokých škol dojednat kompromisní podobu novely zákona o vysokých školách a z krátkodobého hlediska se mu dařilo zajišťovat prostředky pro vysoké školy tak, aby odvrátil hrozbu meziročního poklesu financování vzdělávací činnosti vysokých škol.

Naopak se mu nepodařilo nastartovat širší diskuzi o objemu financování vzdělávací a výzkumné činnosti vysokých škol ze střednědobého a dlouhodobého hlediska.